

FONS ROCA UMBERT. DESCRIPCIÓ

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència CAT AMGr 11 12

Nivell de descripció Fons

Títol Roca Umbert

Dates 1889 -1994

Volum i suport Volum de la unitat de descripció: 45,40 m lineals i 619 fotografies, 71 segells de l'empresa, 2 planxes de linòleum, 725 plànols i 20 dibuixos.

ÀREA DE CONTEXT

Nom del productor Roca Umbert, S.A.

**Història
del productor**

El fundador va ser Josep Umbert i Ventura, qui, el 1871, crea la seva empresa a Sant Feliu de Codines. El negoci es trasllada l'any 1875 a Palou i, el 1880, a una nau llogada de la fàbrica Torras de Granollers. El 1904, es construeix l'actual fàbrica del carrer de Prat de la Riba de Granollers, on s'elabora tot el procés de fabricació, especialitzada en pisanes, planxes blaves i vichys. L'augment de la producció comporta l'ampliació del nombre de magatzems, oficines i altres centres, a Ripollet, Sant Feliu de Codines, Monistrol de Montserrat, Sant Fruitós de Bages i Castellar del Vallès.

El gran complex fabril, que comptava amb les seccions de la filatura, teixits i acabats, tenia també altres departaments i tallers per garantir el funcionament i el manteniment de la fàbrica (fusters, lampistes, calderers), així com serveis per als treballadors (la "Casa Cuna" -escola bressol per als fills dels operaris- i el cosidor, per a l'aprenentatge de la confecció).

Amb l'arribada de la Guerra Civil, l'any 1936, la fàbrica és requisada pels obrers sota el nom d'Espartacus, empresa col·lectivitzada. Poc abans d'acabar el conflicte armat, serà cremada i destruïda per integrants de comitès revolucionaris en un 60%. Durant els anys quaranta, l'empresa és reconstruïda.

A la dècada dels cinquanta, es modernitza i s'expandeix la indústria, on es fabriquen gran quantitat de teixits (peces de cotó, bates, jocs de taula, llençols, vestits de militar, roba texana...).

A finals dels seixanta, tanca la filatura de Monistrol de Montserrat i, el 1971, les naus de Sant Feliu de Codines. Cinc anys més tard, s'inicia el trasllat d'una part de la fàbrica de Granollers a la Batllòria (Sant Celoni). Els gerents de l'empresa presenten una sol·licitud per acollir-se al Pla d'actuació i regulació tèxtil del procés cotoner. Comença l'etapa més negativa de la història de l'empresa, ja que la crisi del sector tèxtil suposa l'acomiadament de centenars de treballadors i les consegüents mobilitzacions obreres (1978). La indústria tanca definitivament les seves portes el juny de 1991 i, entre 1991 i 1993, el complex es manté amb pocs treballadors per vendre la resta de roba encara existent i, així, poder suportar les indemnitzacions.

L'empresa nasqué com a Societat Josep Umbert i Companyia (1871-1887). Al llarg de la seva història, va anar canviant de nom, des de Sobrinos de J. Umbert (1917-1927), passant per Roca Umbert C.A (1928-1954) i Espartacus, empresa col·lectivitzada (1936-1939), per denominar-se, finalment, Roca Umbert, S.A. (1954-1991).

Història arxivística

La documentació, malgrat els canvis de denominació i de propietaris, ha restat sempre a les naus de la fàbrica, a les instal·lacions de Roca Umbert del carrer Prat de la Riba de Granollers, en diferents àrees disperses, i en mans del senyor Marcel·lí Camats, fins al seu ingrés definitiu a l'Arxiu Municipal de Granollers. L'any 2002, un dels arquitectes encarregat de les reformes de la fàbrica tèxtil va advertir l'AMGr de l'existència de capses ubicades a les naus, capses fetes anteriorment per Marcel·lí Camats. Fou en aquell moment que van ser traslladades cap a l'edifici de l'Arxiu per tal de ser tractades.

L'any 2008, d'acord amb la direcció de la Biblioteca Roca Umbert i Fàbrica de les Arts, els 57 llibres i 67 revistes del Fons Roca Umbert es van traslladar des de l'Arxiu cap a la Biblioteca. Han estat catalogats i es poden consultar a la mateixa biblioteca.

L'objectiu és que cada tipus de document rebi el tractament adequat, i que la presentació del Fons es faci de manera unitària, independentment del suport i de la ubicació.

Dades sobre l'ingrés

El fons objecte d'aquesta descripció ha ingressat a l'Arxiu Municipal de Granollers en diferents etapes:

- 8/11/1994, Marcel·lí Camats, administrador de la fàbrica, va fer donació de 292 fotografies que havia custodiat a casa seva des del tancament de la fàbrica.
- 2002, ingrés del principal volum que constitueix el fons, procedent de la fàbrica, que contenia tant documents textuals com icònics.
- 07/05/2007, nova donació de Marcel·lí Camats, amb un volum de 1,82 metres lineals de documentació textual, 8 documents icònics i 543 documents cartogràfics. Les dades d'aquest ingrés consten al registre d'ingressos de l'AMGr amb el codi 17/ 2007.

- 16/07/2008, nova donació del Sr. Camats, amb l'aportació d'un àlbum que havia custodiat a casa seva i que conté 59 fotografies de l'estat en què va quedar la fàbrica després de ser cremada durant la Guerra Civil. Les dades d'aquest ingrés consten al registre d'ingressos de l'AMGr amb el codi 6 / 2008.
- 19/06/2009, donació de Josep Buixó, per mitjà de Marcel·lí Camats ingressa 0,2 metres de documentació, bàsicament escriptures, tant de l'empresa com de la família Roca Umbert, i altres documents relatius a la gestió i al funcionament de l'empresa, 2 fotografies i 3 plànols. Les dades d'aquest ingrés consten al registre d'ingressos de l'AMGr amb el codi 7 / 2009.
- 26/05/2010, 14/07/2010, 7/09/2010 i 04/10/2010, donacions de Marcel·lí Camats, ingrés de 0,4 metres de documentació, 20 plànols i 71 segells. Les dades d'aquests darrers ingressos consten al registre d'ingressos de l'AMGr amb el codis 11, 13, 16 i 19 de 2010.
- 30/11/2012, donació d'Enric Martin Colera, ingrés 25 de 30 de novembre de 2012, Documents de la secció del Comitè d'empresa relatius a la darrera reestructuració dels anys 80 i talons de pagament del 1936 i 1937, quan la fàbrica estava col·lectivitzada.

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

Abast i contingut

En general, tots els àmbits de l'empresa hi són representats. Alguns, amb molta documentació, com és el cas de les seccions de personal, comptabilitat i les col·leccions de mostraris de Roca Umbert i de plànols. D'altres, de manera més parcial, com és el cas de les seccions d'activitats industrials i comercials. De manera insuficient ho està la secció de constitució i govern.

La documentació que constitueix el Fons, que data d'entre 1889 i 1994, pertany principalment al complex industrial de Granollers, encara que també hi ha part de documents de Sant Feliu de Codines, Monistrol de Montserrat i la Batllòria.

Els àmbits temàtics de les fotografies són diversos, des de vistes exteriors del conjunt de la fàbrica, espais interiors, maquinària específica i els efectes de la destrucció durant la Guerra Civil a fotografies del cosidor i de la "Casa Cuna" de Granollers i de Sant Feliu de Codines. També hi ha imatges dels efectes de la riuada del Congost, l'any 1962, al voltant de la fàbrica i, finalment, de les colònies d'estiu que, l'any 1973, organitzaren per als fills dels treballadors.

La documentació que constitueix el Fons Roca Umbert permet, doncs, seguir un traçat en la història del tèxtil, des dels seus inicis, passant per l'època de més esplendor, fins a l'acabament del segle XX, quan les poques indústries tèxtils que sobrevisqueren a la crisi del tèxtil, l'any 1978, acabaren per tancar definitivament. Per tant, el seu estudi constituïria una base informativa sobre l'economia de Catalunya dels segles XIX i XX.

Sistema d'organització

Tot i els diferents propietaris i els canvis de titularitat, es pot parlar d'un fons únic.

La documentació s'ha organitzat segons les funcions i activitats de l'empresa, és a dir, mitjançant un **Quadre de classificació** funcional, amb aquestes seccions i subseccions:

1. CONSTITUCIÓ I GOVERN

- 1.1. Escripures
- 1.2. Direcció
- 1.3. Patrimoni

2. PERSONAL

- 2.1. Plantilla i moviment del personal
- 2.2. Reglamentació del treball
- 2.3. Retribucions salarials
- 2.4. Assegurances socials
- 2.5. Higiene, salut i seguretat en el treball
- 2.6. Obra social

3. ACTIVITATS INDUSTRIALS

- 3.1. Proveïment
- 3.2. Producció
- 3.3. Magatzem

4. ACTIVITATS COMERCIALS

- 4.1. Imatge i papereria
- 4.2. Empreses vinculades
- 4.3. Catàlegs d'altres empreses

5. COMPTABILITAT

- 5.1. Inventaris i balanços
- 5.2. Llibres de caixa
- 5.3. Llibres d'ingressos
- 5.4. Llibres de registre de pagaments
- 5.5. Llibres de despeses de construcció i reconstrucció d'edificis
- 5.6. Llibres de comptes corrents
- 5.7. Resums d'ingressos i pagaments
- 5.8. Factures, albarans i rebuts

6. COL·LECCIÓ DE MOSTRARIS

- 6.1. Mostrais de Roca Umbert
- 6.2. Mostrais altres empreses

7. COL·LECCIÓ DE PLÀNOLS

- 7.1. Plànols d'edificis
- 7.2. Plànols de maquinària
- 7.3. Làmines de dibuix

8. COL·LECCIÓ D'IMATGES**9. DOCUMENTS PERSONALS**

9.1. Testaments i escriptures

9.2. Despeses particulars

10. DOCUMENTACIÓ

10.1. Articles de premsa

10.2. Inventaris, catàlegs i estudis.

Per tal de conèixer-ne el detall, s'ha de consultar el quadre de classificació i veure-hi les seccions, subseccions i sèries documentals que hi apareixen i el seu abast cronològic. Les dates ens informen de l'evolució de l'organització de la fàbrica i certifiquen l'aparició o la desaparició de diversos aspectes de l'empresa, com la seguretat i la higiene en el treball o la reglamentació del treball.

Informació sobre avaluació i tria

No s'ha efectuat cap tria del material documental. S'ha conservat el fons de l'empresa en la seva totalitat, incloent-hi la biblioteca auxiliar i els mostraris externs d'empreses de la competència.

Incrementos

S'esperen increments, tot i que es tracta d'una empresa desapareguda. Amb el projecte Roca Umbert Fàbrica de les Arts, s'està realitzant una important tasca de recuperació de la memòria històrica, afavorint les cessions o donacions de documents (factures, rebuts, fotografies...) entre els antics treballadors. També es mantenen contactes amb la família.

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

Condicions d'accés L'accés a la documentació és obert a tothom.

La consulta de documents que contenen dades personals que puguin afectar l'honor, la intimitat o la imatge de les persones -especialment, els que contenen dades mèdiques- estarà supeditada a la legislació vigent. Es facilitaràn sempre que s'acreditin finalitats epidemiològiques, d'investigació o de docència, amb l'obligació de dissociar les dades, és a dir, de mantenir les dades d'identificació personal separades de les altres, llevat que la persona n'hagi donat el consentiment.

Aquesta reserva afecta especialment els documents aplegats a les entrades del Quadre de classificació 2.1. Plantilla i moviment del personal, 2.2.3. Expedients disciplinaris, 2.2.4. Inspeccions de treball, 2.3. Retribucions salarials, 2.5. Higiene, salut i seguretat en el treball, 5.9. Despeses particulars. S'ha de mantenir fins passats 25 anys de la mort de la persona o, si no se'n coneix la data, 50 anys d'ençà de la producció del document.

Condicions de reproducció

La reproducció de documents s'ha de dur a terme d'acord amb les normes de l'Arxiu Municipal de Granollers.

**Llengües
i escriptures
dels documents**

La major part dels documents estan escrits en català i castellà. Trobem, però, alguns plànols, mostraris estrangers i instruccions de maquinària en altres idiomes: anglès, francès, alemany, italià i portuguès.

**Característiques
físiques
i requeriments
tècnics**

La documentació, en general, presenta un bon estat de conservació. Com a mesura preventiva, tots els documents han estat sotmesos a una neteja i desinfecció química.

**Instruments
de descripció**

S'ha elaborat la fitxa de fons, l'inventari i el catàleg de documents a la base de dades Fons Roca Umbert de l'AMGr. Aquesta informació també és accessible al web www.granollers.cat/arxiu.

ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

**Documentació
relacionada**

A l'ANC, trobareu 60 llibres comptables: 46 diaris (1889-1961); 6 majors (1905-1950); 2 d'inventaris i balanços (1922-1962) i 8 llibres d'operacions diverses (1915-1963). El catàleg el podeu consultar a la pàgina web <http://cultura.gencat.net/anc/>.

A l'AMGr, trobareu:

1. Fotografies de la fàbrica Roca Umbert a:

- *Fons Ajuntament de Granollers (entre 1960 i 2004)
- *Col·lecció Ajuntament de Granollers (entre 1950 i 1970)
- *Fons Joan Guàrdia (al voltant de 1960)
- *Fons Pere Cornellas (entre 1980 i 1990)
- *Fons Esteve Gironella (al voltant de 1960)

2. Documents del Fons Ajuntament de Granollers a les sèries de llicències d'urbanisme, medi ambient i contribució industrial

3. Documentació particular de la Família Roca Umbert-Clapés, 1799-1880, a la Col·lecció de documents

4. Entrevistes (àudio i vídeo) a 81 treballadors de la fàbrica Roca Umbert, realitzades entre els anys 2005 i 2009, amb el projecte Les veus de la fàbrica. Roca Umbert Fàbrica de les Arts, a la secció de Fonts Orals de l'Arxiu Municipal de Granollers.

A la pàgina web de Roca Umbert Fàbrica de les Arts (<http://www.rocaumbert.cat/Galeria.php>), podeu veure una selecció de fotografies de l'AMGr.

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

Autoria i dates

Montse Gifra i Maria Canals, elaboració de la Fitxa de fons segons la ISAD G, Quadre de classificació i Catàleg de documents, desembre de 2005.

Anna Plans, adaptació de la Fitxa de fons a la NODAC, actualització i Catàleg dels documents de l'ingrés 17/ 2007.

Carme Pérez, Catàleg d'imatges 2007 i noves modificacions del Catàleg d'imatges.

Laura Casanovas, Catàleg dels documents dels ingressos 7/2009, 11, 13, 16 i 19 de 2010, 25/2012 i adaptació del Quadre de classificació.

Fonts

- CAMATS SALAS, Marcel·lí. "Inventari previ de la documentació escrita abans de ser traslladada a l'AMGr", Granollers, 1995. AMGr, Fons Roca Umbert.
- LLOBET, Salvador. "La industria granollerense en el siglo XX", dins *Vallès*, N° extraordinario, Granollers, 30 de agosto de 1950. HMJM.
- LLOBET, Salvador. "Industria Textil. Precedentes industriales", *El Vallés*, N° extraordinario, Granollers, 31 de agosto de 1952. HMJM.
- MONJA, Paco. "Roca-Umbert i Isidre Comas, dues empreses amb carisma" i "El tèxtil a Granollers, esplendor i decadència", *Revista del Vallès*, Granollers, 31 agost 1995, Suplement extra núm. 977, III època, any LV. HMJM.
- PADRE ANDRÉS DE PALMA DE MALLORCA. "Historia de la Villa de San Felio de Codines. Datos y referencias", Ed. Bayer Hnos. y C^a, Barcelona, 1946. HMJM.
- SANCHEZ MATA, Francesc. "Roca Umbert, una important factoria dins de la indústria tèxtil a Granollers. Recull Gràfic 1882-1965", col., L'Abans, Ed. Efadós, pàgs. 427-434, Granollers, 2003, HMJM.
- A.G.A. "Granollers. Ahir, avui, demà...", Publicacions "La Gralla", volum IX, Granollers, any 1935. HMJM.
- "Roca Umbert-Fàbrica de les Arts. La fàbrica del nostre temps. Recull de projectes per la recuperació de la memòria", Ajuntament de Granollers, maig de 2005. AMGr, Fons Roca Umbert.

Regles o convencions Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, maig de 2006.

Per accedir als documents o veure'n les imatges, adreceu-vos a l'Arxiu Municipal de Granollers al c. de l'Olivar, 10.

L'accés als documents el podeu fer dins l'horari d'atenció al públic.
Per veure les imatges, cal concertar cita al telèfon 93 861 19 08.